

Opnieuw het belang van religie inzien

Yvonne Zonderop, journalist en auteur van het boek *Ongelofelijk*, ziet het begin van een 'omslag': een nieuwe openheid voor religie en geloof. Ze noemt het zelfs een comeback.

Recensie

Tjerk de Reus

Ze is zelf katholiek opgegroeid, Yvonne Zonderop (1955), maar liet kerk en geloof achter zich. Dat deden talloze mensen sinds de jaren zestig, toen de ontkerkelijkheid in Nederland begon. Maar verlies je in dat spoor misschien ook dingen die je eigenlijk niet wilt verliezen? Die ontdekking deed Zonderop pas veel later. Dit leidde tot een publieke briefwisseling met journalist en schrijver Stephan Sanders, die openlijk de stap naar de kerk had gezet. Later publiceerde Zonderop nog een reeks interviews over geloof en religie in *De Groene Amsterdammer*, onder anderen met de Amerikaanse calvinistische romanschrijfster Marilynne Robinson.

En nu is er dus het boek, dat Zonderop de titel *Ongelofelijk* meegaf, over 'de verrassende comeback van religie'. De bedoeling van dit boek omschrijft ze als 'een uitnodiging tot dialoog'. Want: 'Een ding is mij helder geworden gedurende het schrijven. Secularisering als leidend verhaal heeft haar beste tijd gehad. Geloof verdient een plek op de agenda.' Bij 'geloof' doelt Zonderop niet op een specifieke variant van het christendom, maar eerder op het geheel van de geloofstraditie, in al zijn veelkleurigheid: 'Het christendom heeft niet één leer. Het wordt wel omschreven als een serie interpretaties van interpretaties. In die sfeer bedoel ik dit boek.'

Politieke claims

In de vlot geschreven en toegankelijke hoofdstukken bespreekt Zonderop allerlei aspecten van religie en christendom, met het oog op Nederland. De pijlsnelle secularisatie komt in beeld, de politieke claims over de 'joods-christelijke traditie', de spanning tussen autonomie en verbinding. Rode draad is aansporing om over religie en christendom te blijven nadenken en om de geloofstraditie die ons land eeuwenlang heeft vormgegeven, serieus te nemen, ook met het oog op de toekomst.

Gezonde samenleving

In feite trekt Zonderop de lijn verder die al door veel andere auteurs – filosofen, theologen – is getrokken. Voor een gezonde samenleving is een goede omgang met religie noodzakelijk, en bovendien: het zou goed zijn om te putten uit morele en religieuze bronnen als we onze waarden formuleren. Andreas Kinneging, de rechtsfilosoof, sprak bijvoorbeeld over de noodzaak van een 'geografie van goed en kwaad'. Vele christelijke denkers hebben vergelijkbare dingen gezegd en zij wezen stevast op de 'morele leegte' van een wereld zonder God, of minder gelovig geformuleerd: op een wereld waarin het besef van 'het hogere' verdamt.

Het belangwekkende van Zonderop is dat zij zelf opereert in een deel van de journalistieke wereld waar religie lange tijd als onzinnig gold. Bovendien treedt zij niet naar buiten als gelovige, hoe geïnteresseerd zij ook is. Dat een dominee beweert dat religie belangrijk is – akkoord. Maar nu zegt Zonderop het, en dat voegt wel wat toe. Dit gaat samen met een inhoudelijk belang: zij geeft niet alleen opinies ten beste die de zogenoemde 'linkse kerk' onrustig maken, ze informeert ook haar lezers, hoewel op een onnodig drukkelijke manier. Wie niet al te veel van religie en van het christendom weet, krijgt van Zonderop te horen dat dit een probleem is, daar moet je dus zeker wat aan doen – maar ondertussen brengt zij op de bladzijden van haar boek de lezer nogal wat kennis bij.

Natuurlijk komt Zonderop tegemoet aan mensen die bij religie allereerst denken aan de kruistochten. Dat zijn meestal niet de best geïnformeerde mensen, maar goed, het sentiment leeft – en Zonderop geeft grif toe: religie brengt veel goeds, maar ook veel kwaads. Dat geldt voor meer dingen, ook voor

Atheïsten doen vaak alsof geloof iets is voor 'domme mensen die hun verstand hebben

uitgeschakeld'

een smartphone of een honkbalknuppel bijvoorbeeld. Maar vooral benadrukt Zonderop dat het christendom tegemoet komt aan essentiële levenservaringen die we met een wetenschappelijk wereldbeeld nu juist geen plek kunnen geven. 'Maar ook nu de wetenschap ontzettend veel geheimen heeft blootgelegd, blijft de lokroep van de transcendentie bestaan. Voor veel mensen is het leven nog steeds als kwikzilver: ongreepbaar en ten diepste onkenbaar. Spiritualiteit is daar een antwoord op.'

Atheïsten doen vaak alsof geloof iets is voor 'domme mensen die hun verstand hebben uitgeschakeld'. Maar volgens Zonderop kun je er ook heel anders naar kijken: 'Misschien is een religieus gemoed wel een sensitieve reactie op een wereld waarin ratio weliswaar onmisbaar is, maar ontoereikend om het leven ten volle te doorgronden.'

Frustratie

Dat je zou kunnen spreken van een 'omslag' in onze seculiere cultuur, naar meer openheid voor religie, is vooral een intuïtie van Zonderop. In contacten met jongeren merkt ze dat de antireligieuze houding van ouderen vaak iets te maken heeft met frustratie over jeugdervaringen; en die hebben jongeren niet op die manier. Jongeren van nu zitten met de erfenis van hun ouders, ook dus met de 'leegte' van de secularisatie, en stellen hun eigen vragen. De generatie van hun ouders werd gekenmerkt door een 'enorme vrijheidsdrang', maar zelf vragen jongeren zich af: 'Is autonomie inderdaad het hoogst bereikbare doel in een mensenleven?' Vrijheid is een 'duivels dilemma' geworden, noteert Zonderop kritisch: 'Je mag alles kiezen, maar als je het verkeerde kiest, is de rekening voor jou.' Door dergelijke waarnemingen én door de brede visie waarin die een plek krijgen, vormt het boek van Zonderop een uitstekende aansporing om kritisch in de spiegel te kijken. Wie zou dat moeten doen? Bijvoorbeeld de antireligieuze elite in Nederland (het zou mooi zijn als D66'ers dit boekje



eens aandachtig lezen). Maar ook beleidsmakers bij de lokale overheid die te maken hebben met religie als maatschappelijke factor – het kan ze van koudwatervrees verlossen. Tot slot verdient dit boek aandacht van mensen die veilig in hun christelijke bubble zitten: hoe leeft religie in de grote buitenwereld, en wat kan dat voor belijdende christenen betekenen?



Yvonne Zonderop: „Secularisering als leidend verhaal heeft haar beste tijd gehad. Geloof verdient een plek op de agenda.” Foto: Tjerk de Reus

Ongelofelijk.
Over de verras-
sende comeback
van religie.
Yvonne Zonde-
rop. Prome-
theus, 19,99
euro

